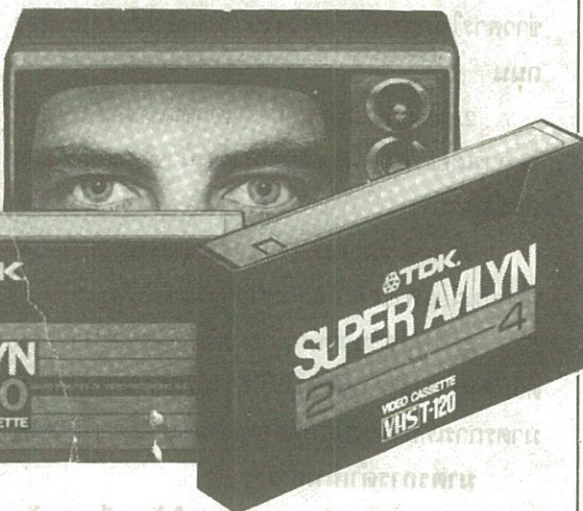

สื่อ โทรทัศน์ : งานวิจัย

รวบรวมโดย : สมพงษ์ พุฒิวิสารทภาคย์

ในปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและเป็นที่ยอมรับของประชาชนอย่างมาก ซึ่งให้ทั้งทางด้านบันเทิงและข่าวสาร สารความรู้ต่าง ๆ ต่อผู้ชมได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการใช้สื่อโทรทัศน์จึงได้รับความนิยมใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ กระจายข่าวสารความรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะข่าวสารทางโทรทัศน์นับว่าเป็นที่สนใจต่อประชาชนอย่างมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ มีการแข่งขันกันพัฒนาคุณภาพด้านข่าวโดยเน้นถึงความสำคัญของเนื้อหาข่าวเป็นหลักเทคนิคการเสนอข่าวและคำถามที่ว่า "ทำไมจึงจะให้ข่าวเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไป" อะไรที่ควรจะเป็นข่าวและข่าวได้ให้อะไรบ้าง ซึ่งส่วนประกอบที่สำคัญในการคัดเลือกข่าวเหล่านี้ก็คือ "นโยบาย" นั่นเอง

นโยบายด้านข่าวโทรทัศน์นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกในการคัดเลือกข่าว ได้มีผู้วิจัยเรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดนโยบายด้านข่าวโทรทัศน์ในไทย สิงคโปร์ และมาเลเซีย" (สมิตรา นคินทรบดินดี : 2529) พบว่านโยบายด้านข่าวโทรทัศน์ทั้งสามประเทศสอดคล้องกับนโยบายสื่อสารของรัฐเป็นที่ตั้ง ซึ่งได้ศึกษาจากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวโทรทัศน์ของทั้ง 3 ประเทศที่เปรียบเทียบและจากพระราชบัญญัติเกี่ยวกับระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ว่าด้วยการกระจายเสียงของรัฐ, นโยบายของสถานีโทรทัศน์ และนโยบายด้านข่าวโดยตรง ซึ่งมีรายละเอียดที่ค่อนข้างลำบากในการพิจารณาศึกษาจากนโยบายให้เห็นอย่างชัดเจนโดยเฉพาะนโยบายของประเทศไทยและมาเลเซีย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายของรัฐที่ต้องการมีอำนาจควบคุมกิจการสื่อมวลชน เพื่อจัดปัญหาต่าง ๆ ในการบริหารปกครองประเทศในรูป

* บรรณาธิการ แผนกบริการสนเทศ หอสมุดและศูนย์สนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

แบบที่รัฐต้องการ และอาจเนื่องจากรัฐยังขาดนโยบายการสื่อสารแห่งชาติที่แน่นอนเด่นชัดอย่างแท้จริง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว นโยบายด้านสื่อมวลชนในประเทศที่กำลังพัฒนาจะเป็นนโยบายแบบแนวดิ่ง (Vertical Policy) เพื่อถ่ายทอดการควบคุมและต่อการบริหารงานดำเนินการตามแผนการหรือคำสั่ง เพื่อให้เกิดผลตามต้องการอย่างเต็มที่

ความสัมพันธ์ระหว่างการเสนอข่าวสารเกี่ยวกับหัวข้อหรือปัญหาต่าง ๆ ทางสื่อมวลชนกับการรับรู้หรือความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเด็นหรือปัญหานั้น ๆ ได้มีงานวิจัยเรื่อง “บทบาทของข่าวโทรทัศน์กับการกำหนดวาระให้กับประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีข่าวสารการสร้างงานในชนบทตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (2525-2529)” (ปราโมช รัฐวิจิตร : 2526) พบว่าโทรทัศน์ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารในลักษณะของการให้สถานภาพแก่บุคคลมากกว่าการทำหน้าที่หลักคือการให้ข่าวสาร ให้ความรู้แก่ประชาชน ข่าวสารต่าง ๆ ที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์จะเป็นข่าวเกี่ยวกับตัวบุคคลเป็นส่วนใหญ่ การเสนอข่าวสารเกี่ยวกับหัวข้อหรือปัญหาต่าง ๆ หรือการรับรู้เพื่อความเข้าใจของประชาชนในประเด็นดังกล่าวมีน้อยมาก ลักษณะข่าวโทรทัศน์ในการกำหนดวาระต่าง ๆ ให้กับประชาชนยังเป็นไปในรูปของข่าวเกี่ยวกับตัวบุคคล ผลงานของบุคคล กิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นหรือจากผู้บริหารไปสู่ประชาชนมากกว่าจะเน้นถึงการรับรู้ความเข้าใจของประชาชนขึ้นมาสู่ผู้บริหาร จากผลการวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยเสนอแนะให้รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้สื่อมวลชนเพื่อการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “โทรทัศน์” ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้มากที่สุดเหนือกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ อีกทั้งเป็นสื่อมวลชนที่อยู่ในการกำกับดูแลของรัฐบาลยังถูกละเลยไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ผู้วิจัยยังเสนอแนะให้มีการ

ปรับและกำหนดแผนการประชาสัมพันธ์โครงการสร้างงานในชนบทใหม่ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างแท้จริงอีกด้วย

จากบทบาทของโทรทัศน์ซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจึงมีองค์กรต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานของรัฐบาลและเอกชนร่วมมือรณรงค์ให้ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนนได้ใช้โทรทัศน์เป็นเครื่องมือกระจายข่าวสาร ความรู้ในการเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ นั้นมีงานวิจัย “การสำรวจความรู้ ทักษะ พฤติกรรมของประชาชนที่มีต่อการใช้สื่อทางโทรทัศน์ของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ (กปอ.) เพื่อการรณรงค์ลดอุบัติเหตุบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร” (อภิศรา อิศรศักดิ์ ณ อยุธยา : 2531) ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสามารถเป็นแนวทางในการวางนโยบายและการวางแผนในการใช้สื่อทางโทรทัศน์เพื่อการรณรงค์ลดอุบัติเหตุบนท้องถนนของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ (กปอ.) ดังต่อไปนี้

นโยบาย

1. ใช้สื่อมวลชนเป็นแกนหลักในการเผยแพร่ข่าวสารในการโน้มน้าวใจในการลดอุบัติเหตุบนท้องถนน
2. พยายามให้หน่วยงานเอกชนเข้ามามีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารในการโน้มน้าวใจลดอุบัติเหตุบนท้องถนน
3. ลดปริมาณความซ้ำซ้อนของหน่วยงานที่ทำการเผยแพร่โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐ
4. ประสานงานกับกรมตำรวจโดยเฉพาะกองตำรวจจราจรที่จะกดดันให้มีความรับผิดชอบสูงและมีมาตรการที่เที่ยงตรงปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

มาตรการดำเนินการ

1. ลักษณะรูปแบบการเสนอให้การศึกษาเน้นกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ขับขีรถบริการสาธารณะโดยใช้สื่อวิทยุเป็นสื่อหลัก และป้ายขนาดใหญ่ติดตามชุมชน

“โทรทัศน์” เป็นสื่อที่สามารถสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนได้มากที่สุดเหนือกว่าสื่อชนิดอื่น ๆ

ต่าง ๆ กลุ่มเป้าหมายรองลงมาคือ เจ้าของกิจการรถบริการสาธารณะ โดยจัดให้มีการพบปะพูดคุยและลงจดหมายถึงโดยตรง กลุ่มเป้าหมายที่สามคือ ครอบครัวและโรงเรียน โดยที่เนื้อหาข่าวสารทั้งหมดจะต้องโน้มน้าวให้ตระหนักถึงผลของการเกิดอุบัติเหตุ เช่น ทุพพลภาพและการเสียชีวิตยังความโศกเศร้าสู่ครอบครัว

2. การประสานระหว่างองค์กร ควรจะมีการสัมมนาบทบาทแต่ละองค์กรให้เด่นชัดในการประสานงานกัน เพื่อเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการผลิตรายการส่งเสริมบทบาทเอกชนในการร่วมเผยแพร่รณรงค์ลดอุบัติเหตุบนท้องถนน

3. การวิจัยและประเมินผล ส่งเสริมให้มีการวิจัยสาเหตุของปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในการผลิตผู้เชี่ยวชาญวิจัยเฉพาะสาขาอุบัติเหตุบนท้องถนน

4. กฎหมาย เจ้าหน้าที่กรมตำรวจจราจรควรมีมาตรการอย่างต่อเนื่องในการเข้มงวดต่อกฎระเบียบจราจรและปฏิบัติหน้าที่กับผู้ใช้รถใช้ถนนอย่างเท่าเทียมกัน นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการติดตามผู้เสียค่าปรับ และในปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อเยาวชนมาก เพราะเด็กจะใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์ โดยเฉพาะละครโทรทัศน์กำลังเป็นที่นิยมมีให้ชมกันทุกสถานี ดังนั้นได้มีผู้วิจัย “การศึกษาอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน : ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร” (ธีรนาถ เกิดสุคนธ์ 2525) พบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของตัวละครที่กระตุ้นให้ทำดีและเหตุการณ์ที่มีอิทธิพลต่อนักเรียน ซึ่งมีผู้ไม่ตอบคิดเป็นร้อยละ 27.2 และ 31.5 ส่วนอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ตามพฤติกรรมของตัวละครที่ทำให้นักเรียนเลียนแบบเหตุผลการเลียนแบบของนักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเลียนแบบคิดเป็นร้อยละ 84.7 และ 84.5

2. อิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่นักเรียนได้รับไม่มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ พื้นฐานการศึกษาของบิดามารดา, สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว, สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัย ลักษณะการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนบุตรของบิดามารดา

3. ความคิดเห็นที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงละครโทรทัศน์พบว่า นักเรียนชอบดูละครโทรทัศน์คิดเป็นร้อยละ 68.5 ส่วนละครโทรทัศน์ที่ชอบดูมากที่สุด ได้แก่ ละครประเภทที่ให้คิดสอนใจคิดเป็นร้อยละ 41.2 และละครโทรทัศน์ควรปรับปรุงเกี่ยวกับการโฆษณามากที่สุด คือให้ลดการโฆษณาคิดเป็น

ร้อยละ 43.5 รองลงมาคือ การปรับปรุงเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 22.5 และควรให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต คิดเป็นร้อยละ 17.7

นอกจากรายการข่าวและละครโทรทัศน์ที่ได้มีการแข่งขันปรับปรุงการเสนอออกอากาศ พัฒนารูปแบบกันแต่ละสถานีโทรทัศน์แล้วก็ตาม การแข่งขันดึงดูดความสนใจผู้ชมรายการทางบ้านด้วยรายการเกมส์โชว์ ก็ยังมีหลากหลายรายการด้วยกัน เงินรางวัลต่าง ๆ ก็มากมายยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ชมทางบ้านมีสิทธิเข้าร่วมรายการด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งจากทางคณะผู้จัดรายการ ทำให้ยอดคนดูของแต่ละสถานีแตกต่างกัน จึงทำให้มีผู้วิจัยเรื่อง "กลยุทธ์การโน้มน้าวผู้ชมรายการโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. : ศึกษากรณีรายการดูดีดีมีรางวัล" (วิศิริ ศิริวัฒนกุล : 2532) เพื่อศึกษาผลของรายการดูดีดีมีรางวัลที่มีต่อความสนใจของผู้ชม (ซึ่งเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีผู้ชมเข้าร่วมรายการและมีโอกาสได้รับรางวัลจากการจับสลาก) เนื่องจากการติดตามชมของผู้ชมนั้นมิได้เกิดขึ้นจากองค์ประกอบหรือเทคนิคในการผลิตรายการโทรทัศน์ หากเป็นรายการที่ให้อรรถรสแก่ผู้ชมโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อขยายจำนวนผู้ชมให้ติดตามรายการต่าง ๆ โดยเฉพาะในรายการข่าวภาคค่ำ รายการละคร และรายการภาพยนตร์จีนของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. และเป็นช่วงเวลาที่ผู้ชมโทรทัศน์มากที่สุด นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของผู้ชมในกรุงเทพมหานครว่าติดตามและให้ความสนใจต่อรายการดูดีดีมีรางวัลนี้ ในลักษณะใดรวมทั้งแนวโน้มว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ใช้อย่างไร

ผลการศึกษาพบว่ารายการดูดีดีมีรางวัลเป็นรายการที่ให้ความบันเทิงอีกรูปแบบหนึ่งนอกเหนือไปจากผลประโยชน์ด้านรางวัลกับเป็นรายการที่ประสบความสำเร็จในการโน้มน้าวผู้ชมให้ติดตามรายการอื่น ๆ

ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. เป็นเหตุให้รายการละครนั้นต้องปรับปรุงในด้านการขยายเวลาเพิ่มขึ้นเป็นหนึ่งชั่วโมง และเป็นโอกาสดีในการพัฒนาคุณภาพของรายการละครเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกันเนื่องมาจากผู้อุปถัมภ์รายการนี้เพิ่มขึ้นตามเวลา โดยสรุปแล้วรายการดูดีดีมีรางวัลเป็นรายการโทรทัศน์ที่แปลกไปจากรายการตามปกติในลักษณะของการผลิตรายการเป็นรายการที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ร่วมรายการเป็นตัวเงินจึงมีผู้ชมต้องการชิงโชค นอกจากนี้เป็นรายการที่กระตุ้นความสนใจได้รวมทั้งชักจูงให้ชมรายการต่าง ๆ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. ต่อไป สื่อโทรทัศน์จึงมีบทบาทและเป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกวัย ให้ข่าวสารที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ มีเนื้อหาสาระทั้งความรู้และบันเทิง นับได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อเยาวชนและประชาชนทั่วไปเป็น

อย่างสูงเพราะผู้ชมเปิดรับข่าวสารต่าง ๆ ได้ด้วยภาพและเสียงสามารถสื่อให้เข้าใจเร็วกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ จึงมีผู้ให้ความสนใจกับสื่อโทรทัศน์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับประชาชนได้โดยตรงและทั่วถึงทั้งประเทศตั้งแต่การโฆษณาของบริษัทห้างร้านต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ เศรษฐกิจ การเมือง สังคมของประเทศ รวมทั้งศิลปวัฒนธรรม การบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ และกีฬา เป็นต้น การใช้สื่อโทรทัศน์ก็ควรคำนึงถึงผลกระทบทางอิทธิพลต่อเยาวชนของชาติให้มาก

เพราะจะทำให้เกิดการลอกเลียนแบบจากโทรทัศน์ในแบบอย่างที่ไม่ดีไม่งาม นำไปใช้แล้วก่อให้เกิดปัญหาสังคมได้ แม้จะมีคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุ โทรทัศน์ (กบว.) แล้วก็ตาม ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ทุกช่องก็ควรช่วยกันคำนึงถึงปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขก่อนเผยแพร่ออกอากาศด้วยจะทำให้ประชาชนเปิดรับข่าวสารอย่างถูกต้อง และความบันเทิงที่ไม่มียาต่อสังคมประเทศชาติของเรา ■

บรรณานุกรม

- ธีรนาถ เกิดสุคนธ์ “การศึกษาอิทธิพลทางจริยธรรมจากสื่อละครโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน : ศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนรัฐบาลสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525
- ปราโมช รัฐวิจิตร “บทบาทข่าวโทรทัศน์กับการกำหนดวาระให้กับประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีข่าวสารการสร้างงานในชนบทตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2525 - 2529)” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526
- วิโรจน์ ศิริวัฒนกุล “กลยุทธ์การโน้มน้าวผู้ชมรายการโทรทัศน์ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. : ศึกษากรณีรายการ ดุติดีมีรางวัล” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2532
- สุมิตรา นนทินทร์บดี “ศึกษาเปรียบเทียบการกำหนดนโยบายด้านข่าวโทรทัศน์ในไทย สิงคโปร์และมาเลเซีย” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2529
- อภิศรา อิศรศักดิ์ ณ ออยุธยา “การสำรวจความรู้ ทักษะ ทักษะการของประชาชนที่มีต่อการใช้สื่อทางโทรทัศน์ของคณะกรรมการป้องกันอุบัติเหตุแห่งชาติ (กปอ.) เพื่อการรณรงค์ลดอุบัติเหตุบนท้องถนนในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2531